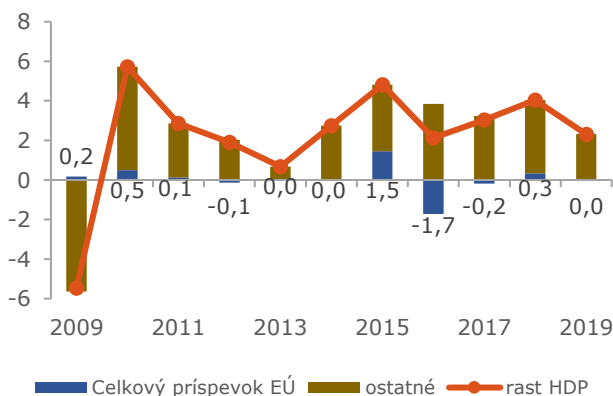

Lepšie čerpanie eurofondov mohlo v roku 2019 viac pomôcť domácejmu dopytu

Z dlhodobého hľadiska eurofondy majú za cieľ podporiť potenciálny rast ekonomiky a prispieť k lepšej kvalite života na Slovensku. V čase, keď ekonomika spomaľuje najmä kvôli externým faktorom, sa však minimálne využila ich kapacita. V roku 2019 bolo čerpanie eurofondov takmer na rovnakej úrovni ako v predchádzajúcom roku. V porovnaní s ostatnými členskými krajinami má Slovensko najnižšiu mieru absorpcie fondov určených na regionálny rozvoj z 3. programového obdobia EÚ. V nedostatočnej miere tak vyžívame alokáciu na podporu domáceho dopytu, keď na rast HDP pôsobili v roku 2019 neutrálne.

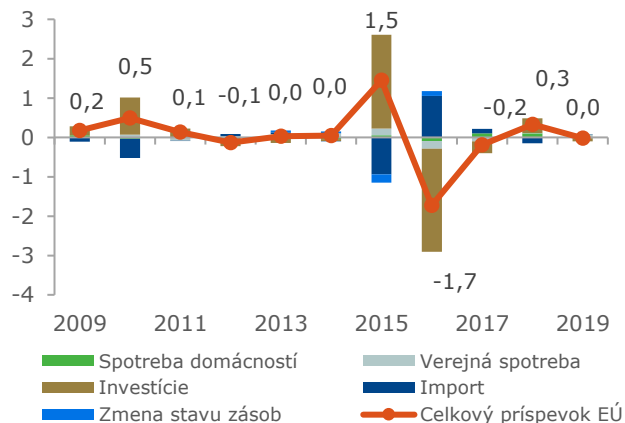
Medziročná stagnácia v čerpaní prostriedkov EÚ v roku 2019 neprispela k vyššiemu domácejmu dopytu a ekonomický rast¹ by tak mal byť podporený len z dopytu financovaného z ostatných zdrojov (graf 1 a 2). Celkové čerpanie² neprekonalo predchádzajúci rok, kedy došlo k oživeniu financovania regionálneho rozvoja v rámci Politiky súdržnosti EÚ (najmä projektmi rozvoja dopravnej infraštruktúry). Nenaplnilo sa tak očakávanie, že toto oživenie bude pokračovať po prepade v rokoch 2016-2017³.

Graf 1 Odhad rastu HDP a príspevku zdrojov EÚ (%)

Zdroj: vlastné prepočty, ŠÚSR, MFSR, NBS

Graf 2 Odhad štruktúry príspevku zdrojov EÚ v p.b.

Zdroj: vlastné prepočty, ŠÚSR, MF SR, NBS

¹ Ekonomický rast Slovenska v roku 2019 podľa NBS, [Strednodobá predikcia 2019, P4Q-2019](#). Príspevky EU zdrojov odhadnuté na základe multiplikátorov dopytu odvodených zo statického input-output modelu Slovenska.

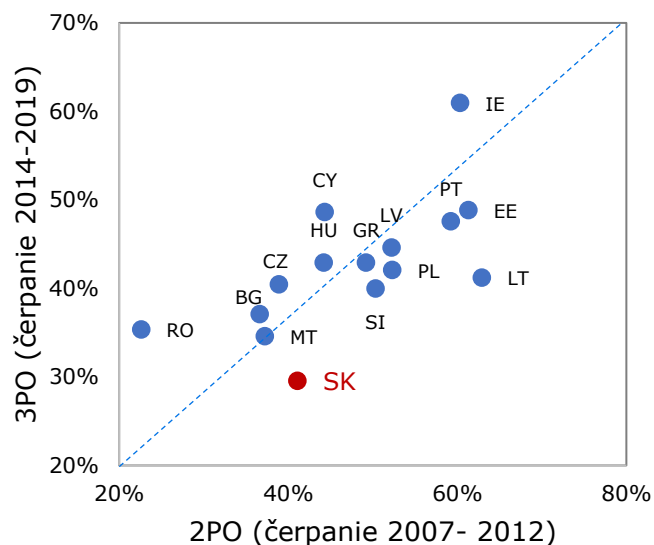
² Celkové čerpanie pokrýva všetky príjmy z EÚ (podpora súdržnosti regiónov, rozvoj vidieka a ďalšie).

³ Obdobie bolo ovplyvnené vysokým čerpaním v roku 2015 a pomalým rozbiehaním 3. programového obdobia EÚ.

Analytické komentáre nie sú oficiálnym stanoviskom Národnej banky Slovenska. Prezentujú názory analytikov úseku meny, štatistiky a výskumu (ÚMS). Šírenie je povolené bez predchádzajúceho súhlasu, avšak s uvedením zdroja „Analytici ÚMS“. Ak nie je uvedené inak, časové rady sú sezónne očistené použitím vlastných sezónnych modelov.

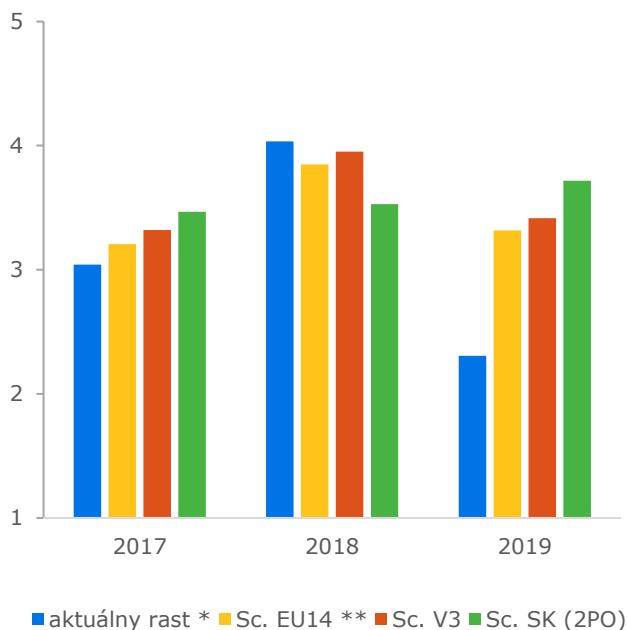
Rokom 2019 začala plynúť druhá polovica obdobia, v ktorom je možné čerpať alokáciu 3. programového obdobia (10 ročné obdobie čerpania vymedzené rokmi 2014-2023). Najviac prostriedkov z rozpočtu EÚ Slovensko získava v rámci tzv. Politiky súdržnosti EÚ na regionálny rozvoj. Z programovej oblasti aktuálne čerpá eurofondy približne na úrovni 29% z celkovej alokácie⁴. V porovnaní s príjmami ostatných krajín zároveň vykazuje najnižšiu mieru absorpcie ([zdroj EK](#)). Zaostáva nielen v rámci medzinárodného porovnania, ale aj v porovnaní s čerpaním v druhom programovom období (2007-2013), kedy celkové príjmy Slovenska v referenčnom období presiahli 40% (graf 3).

Graf 3 Porovnanie čerpanie fondov EÚ medzi 2. a 3. programovým obdobím (2PO, 3PO)

Zdroj: EK, vlastné prepočty

Graf 4 Odhad rastu HDP pri rôznych scenároch čerpania EU zdrojov (%)

* rok 2019 prognóza NBS,
** EU14: „Kohézne krajiny EÚ“ bez SK

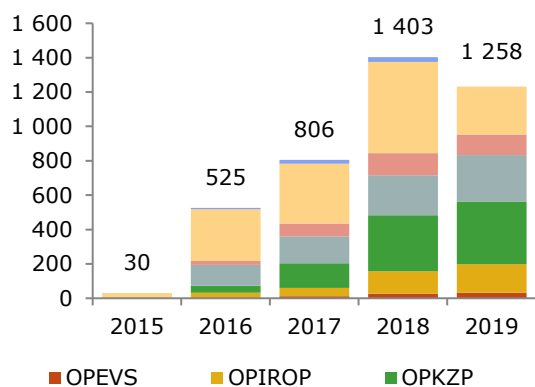
Zdroj: NBS, vlastné prepočty

Slabým čerpaním prichádzame o možnosť stimulovať domáci dopyt a podporovať rast v čase, keď zahraničný obchod spomaľuje. Rok 2019 z tohto hľadiska možno považovať za stratenú príležitosť udržať si relatívne solídny rast. Pre ilustráciu, **ak by Slovensko v roku 2019 čerpalo zo svojej alokácie na úrovni priemeru krajín V3 (PL, HU a CZ), resp. „kohéznych krajín EÚ“, odhadujeme, že rast HDP v roku 2019 by mohol presiahnuť 3%.** Ešte vyšší rast blízky 4% by Slovensko dosiahlo, ak by čerpalo približne rovnakou dynamikou ako v predchádzajúcom programovom období (graf 4). Aj keď je možné predpokladať, že sa prostriedky napokon vyčerpajú neskôr, zvyšuje sa riziko ich neefektívneho použitia pod hrozbou straty, ak sa fondy nevyčerpajú do konca programového obdobia (pri pravidle N+3 to predstavuje rok 2023).

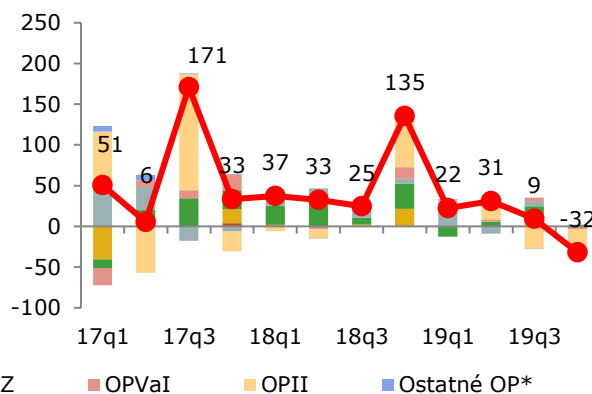
⁴ Zdroj MF SR, [Čerpanie ŠF a KF k 31.12.2019](#)

Pri detailnejšom pohľade na rok 2019, čerpanie⁵ po sľubnom raste v prvom polroku v druhej časti roka spomalilo⁶ a medziročne sa prepadlo takmer o 150 mil. eur (graf 5). Hlavným faktorom bolo spomalenie čerpania z Operačných programov (OP) Integrovaná infraštruktúra, Kvalita životného prostredia a Integrovaný regionálny OP (graf 6). Výdavky na infraštruktúrne projekty v doprave, ktoré majú zvyčajne vyššiu absorpčnú schopnosť sa medziročne prepadli a od roku 2016 dosiahli najnižšiu úroveň.

Graf 5 Čerpanie fondov EÚ podľa OP (mil. eur)

Graf 6 Medziročná zmena čerpania (%)

* IRR SK - CZ, IRR SK – AT, OP RH, OP TP

Vysvetlivky: OP LZ - Operačný program Ľudské zdroje, OP IROP - Integrovaný regionálny OP, OP KZP - OP Kvalita životného prostredia, OPII - OP Integrovaná infraštruktúra, OP VaI - OP Výskum a inovácie, OP TP - OP Technická pomoc, OP EVS - OP Efektívna verejná správa, OP RH - OP Rybné hospodárstvo, IRR SK-CZ / IRR SK-AT - Program Interreg s Českou Rep./Rakúskom

Zdroj: ITMS 2014+, vlastné prepočty

Zdroj: ITMS 2014+, vlastné prepočty

Bázický efekt roku 2018 bol ovplyvnený zrejme realizáciou investične náročnejších častí projektov výstavby diaľničných úsekov D1 v okolí Žiliny a Košíc. Aj napriek tomu, že tieto projekty sa naďalej realizujú a majú pomerne významnú časť nevyčerpanú, v roku 2019 vykazovali nízke úrovne čerpania⁷.

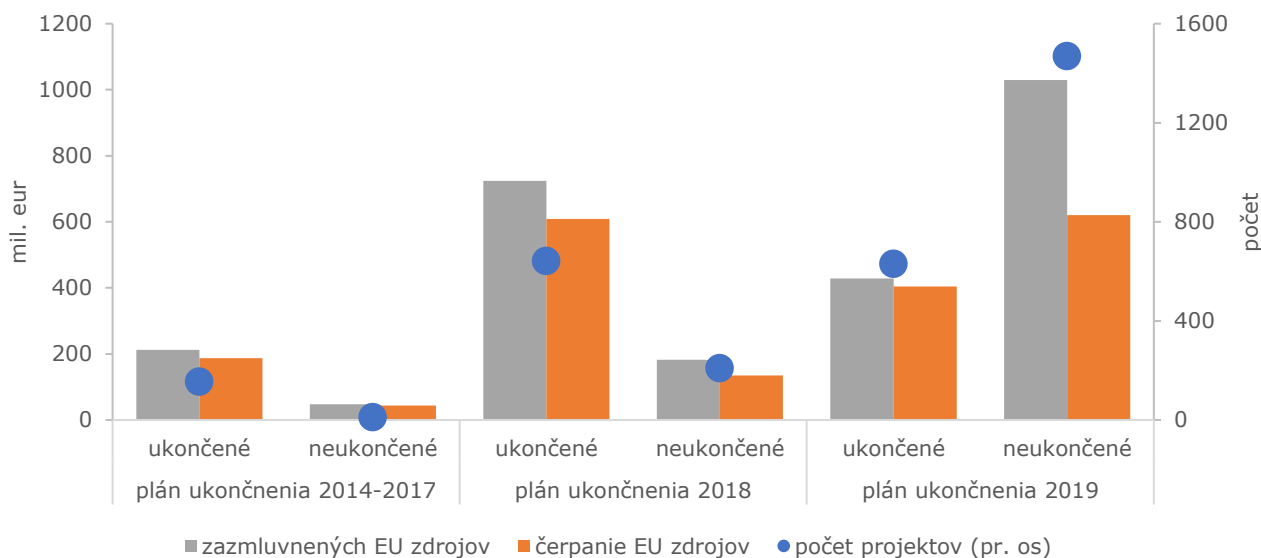
K záveru roka 2019 bolo z viac ako 8100 zazmluvnených projektov riadne ukončených 18%, resp. z doteraz zazmluvnených zdrojov približne 14%. Väčšina projektov, ktoré mali byť realizované do konca roka 2018 bola s ročným odstupom evidovaná ako ukončená, resp. približne 200 projektov ešte stále nebolo ukončených (graf 7). Z projektov, ktoré mali skončiť podľa plánu v roku 2019 bola riadne ukončená necelá tretina a veľká časť nevyčerpaných prostriedkov sa prenáša do ďalšieho obdobia. Celkovo za projekty, ktoré mali byť a nie sú skončené do konca roka 2019, sa prenáša približne 460 mil. eur. Ak by sa tieto zdroje vyčerpali k záveru roka 2019, zvýšilo by sa čerpanie približne o 3 p.b. z celkovej alokácie. Relatívna pozícia voči ostatným „kohéznym“ krajinám by sa však zlepšila len mierne.

⁵ Všetky programy Partnerskej dohody SR na roky 2014-2020 a bez Programu Rozvoja vidieka, Interact III a Operačného programu potravinovej a základnej materiálnej pomoci.

⁶ Na spomalenie malo bázický vplyv výraznejšie čerpanie v 4q2018 ovplyvnené najmä potrebou splniť ciele čerpania k 31.12.2018, ktoré boli podmienkou pre získania tzv. výkonnostnej rezervy.

⁷ Projekt D1, tunel Višňové – Dubná skala a modernizácia žel. trati Púchov – Žilina sa podieľali viac ako 60% na medziročnom prepade v čerpaní OPII. Čerpanie na tunel Višňové – Dubná skala spomalilo kvôli predčasnému ukončeniu kontraktu so zhotoviteľom. Zo zazmluvnených EÚ zdrojov ostáva nevyčerpaných viac ako 150 mil. eur.

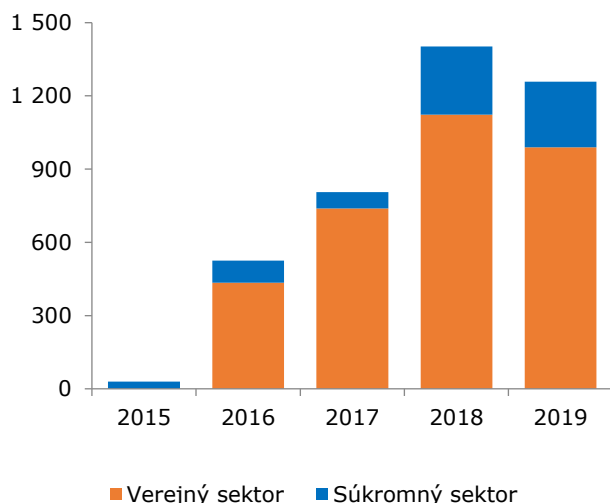
Graf7 Stav projektov k 12/2019 podľa plánu ukončenia realizácie

Zdroj: ITMS 2014+, vlastné prepočty

Zo sektorového pohľadu dlhodobo najviac prostriedkov je absorbovaných prijímateľmi pomoci z verejného sektora (graf 8). Z celoročného čerpania v roku 2019 získal 79% zdrojov. Objemovo najviac v rámci OP Integrovaná infraštruktúra (dopravné projekty NDS, Slovenskej správy ciest, Železnice SR, Železničná spoločnosť Slovensko), OP Ľudské zdroje (projekty na podporu zamestnanosti ÚPSVaR), OP Kvalita životného prostredia (sanácie environmentálnych záťaží MŽP SR, projekty rozvoja intervenčných kapacít MV SR).

Graf8 Čerpanie podľa sektorov (mil. eur)

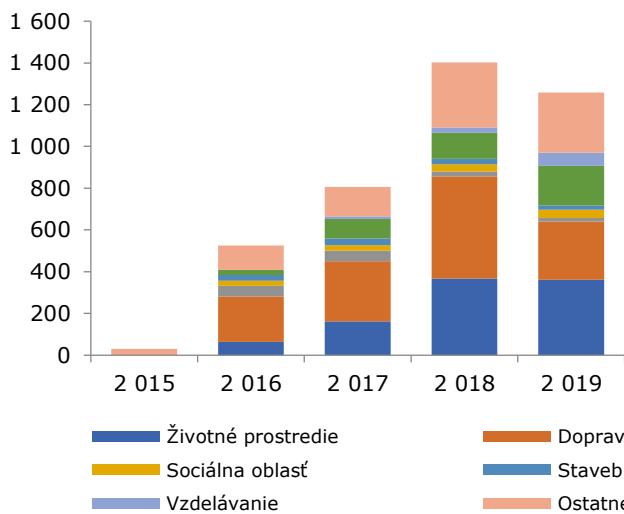

Zdroj: ITMS 2014+, vlastné prepočty

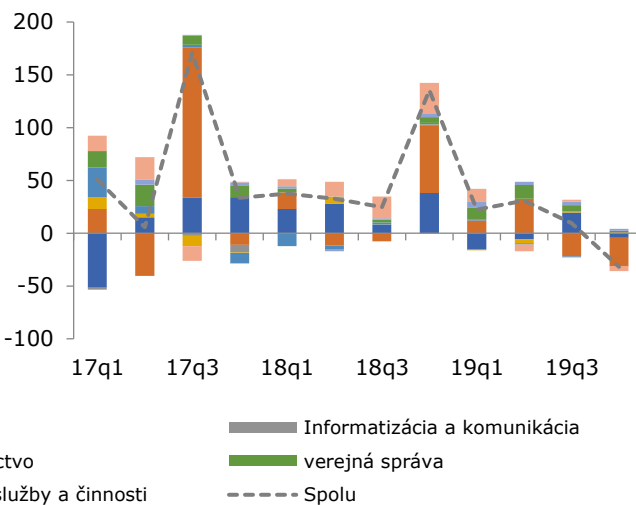
Kumulatívne od začiatku 3. PO v rámci subjektov verejnej správy nominálne najviac prostriedkov vyčerpali Národná diaľničná spoločnosť, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Železnice SR, Ministerstvo vnútra SR a Slovenská správa ciest.

Z tematických oblastí, na ktorých rozvoj sú projekty zamerané, je najviac financovaná dopravná infraštruktúra a životné prostredie (graf 9). Kým v predchádzajúcom roku 2018 dominovali investície do dopravy (graf 10), v roku 2019 sa po ich prepade naviac financovali projekty v oblasti životného prostredia, ktoré sa udržali na porovnateľnej úrovni s predošlým obdobím. V tejto oblasti dominovali projekty vodárenských spoločností (kanalizácia, ČOV) a projekty na znižovanie emisií.

Graf 9 Čerpanie podľa oblastí rozvoja (mil. eur)

Graf 10 Medziročná zmena čerpania (%)

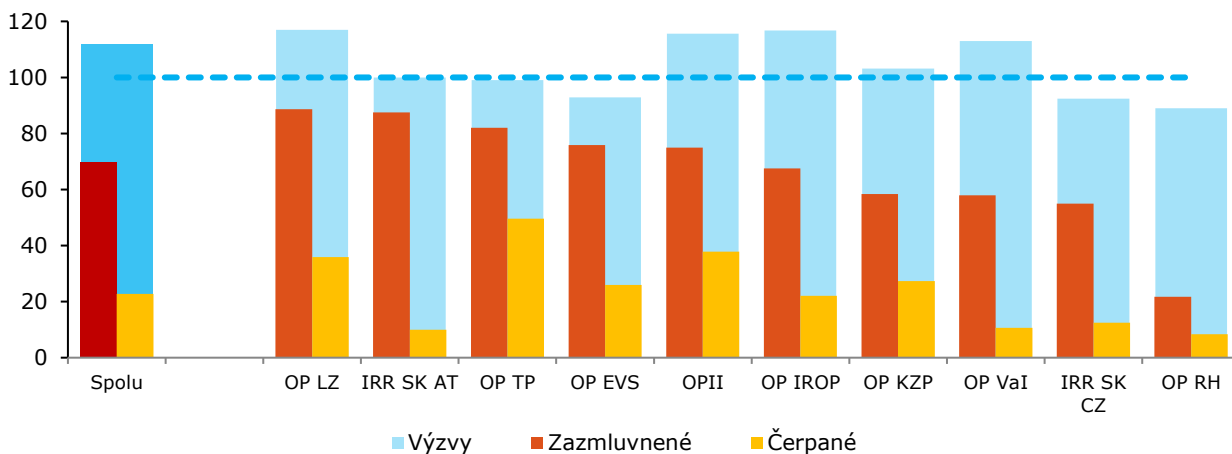

Zdroj: ITMS 2014+, vlastné prepočty

Zdroj: ITMS 2014+, vlastné prepočty

Potenciál budúceho čerpania predznamenáva stav vyhlásených výziev na predkladanie žiadostí o príspevok a stav zazmluvnenia schválených žiadostí o príspevok na projekty (graf 11). K záveru roka 2019 boli vyhlásené a/alebo uzavreté výzvy na úrovni prevyšujúcej celkovú alokáciu (112%). Objem zdrojov, ktoré prešli schvaľovacím procesom až do fázy zazmluvnenia s prijímateľmi pomoci dosiahol 70% alokácie. V roku 2019 bolo najviac zazmluvnených prostriedkov v OP ĽZ a OP II.

Graf 11 Stav výziev, zazmluvnenia a čerpania zdrojov EÚ podľa operačných programov k 12/2019 (% z alokácie)

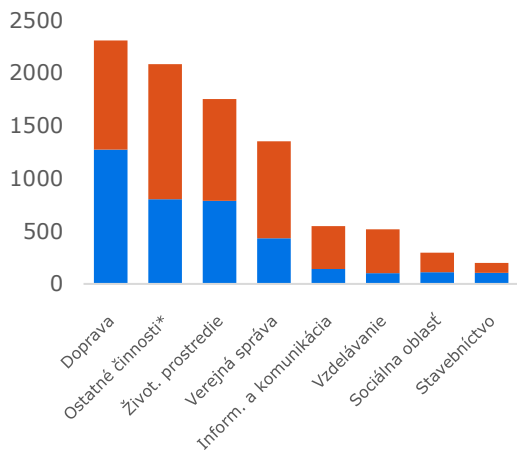
Zdroj: ITMS 2014+, vlastné prepočty

V čerpaní je, mimo OP Technická pomoc, aktuálne najúspešnejšie OP integrovaná infraštruktúra (38% z čerpaného objemu) a OP Ľudské zdroje (36%).

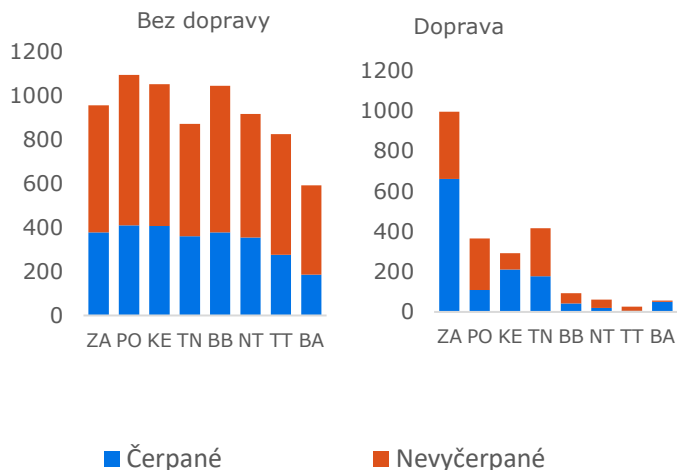
Tematicky zo zazmluvnených zdrojov najviac podpory získavajú projekty rozvoja dopravnej a environmentálnej infraštruktúry (graf 12). Z pohľadu regionálnej príslušnosti, kde sa budú projekty realizovať, najviac zdrojov by malo byť čerpaných v Žilinskom kraji (1,95 mld. eur).

Dominancia Žilinského kraja je ovplyvnená veľkými projektmi v oblasti dopravy (graf 13 a 14). Bez dopravy by malo byť najviac prostriedkov alokovaných v Prešovskom, Košickom a v Nitrianskom kraji.

Graf 12 Stav zazmluvnených zdrojov EÚ podľa podporených činností (mil. eur)

Graf 13 - 14 Čerpanie zazmluvnených zdrojov EÚ podľa krajov (mil. eur) **

* Jedná sa o rôzne služby a činnosti – zdravotníctvo, potravinárstvo, poľnohosp. a lesníctvo, výroba energie a pod.

** Ak sa niektoré projekty realizujú súčasne na území viacerých krajov, rozdelenie zazmluvnenia a čerpania bolo rovnomerne rozdelené v prospech každého regiónu.

Zdroj: ITMS 2014+, ŠÚSR, vlastné výpočty

Zdroj: ITMS 2014+, vlastné výpočty

Marián Labaj
analytici@nbs.sk